

Для реалізації політики євроінтеграції державна влада з позицій принципів збереження самобутності й національної ідентичності повинна мати в розпорядженні науково обґрунтовану і практично орієнтовану програму не лише з гаслами про розбудову публічної економіки, а й з механізмами переведення її в режим посиленого інноваційного розвитку в рамках реалізації положень європейської економічної моделі.

Список використаних джерел

1. Цифрова адженда України-2020 («Цифровий порядок денний»-2020): Концептуальні засади (версія 1.0). Першочергові сфери, ініціативи, проекти «цифровізації» України до 2020 року. URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення 11.11. 2019).
2. Про забезпечення реалізації деяких питань цифрового розвитку: наказ Державного агентства з питань електронного урядування України від 09.04.2019 № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0024883-19> (дата звернення 11.11. 2019).

*Олег Чечель**

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ КУЛЬТУРИ ЯК ЗАСІБ ІДЕОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬСТВО

Цивілізаційний вибір української нації виражається орієнтацією на європейські демократичні цінності, на посилення національної самоідентифікації через розбудову системи національних ідей. Все це вимагає відповідного рівня забезпечення з боку держави, зокрема через формування державної політики, побудованої на принципах демократії, самоорганізації та свободи. В умовах протистояння зовнішній агресії, протидії реваншизму з боку антиукраїнських та українофобських сил саме культурний простір має стати елементом гуртування українського суспільства, активізації відродження національної самосвідомості та самобутності. З огляду на це, існує нагальна потреба втручання держави в процеси соціокультурного розвитку з метою підвищення рівня правової

* Чечель Олег Миколайович — кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри національної економіки та публічного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

свідомості, правової культури та самоідентифікації українського суспільства. Йдеться про формування міцного культурного середовища, яке за допомогою держави здатне трансформувати потенціал розвитку української цивілізаційної думки в систему демократичних цінностей, які стануть орієнтиром сучасного розвитку української держави. Для цього важливо забезпечити єдиний вектор або тренд розвитку культурних процесів, який можна визначити через ідеологічну складову культурного середовища.

Таким чином, механізм ідеологізації суспільства за рахунок державного управління в сфері культури має полягати у такому:

- держава визначає потреби суспільного розвитку з урахуванням імперативу дотримання цивілізаційних принципів і цінностей, які покликані сформуванню відповідний стан національної самоідентифікації;

- держава формує умови: організаційно-правові, матеріально-технічні, суспільно-політичні — в яких відбувається становлення культурного середовища, визначаються загальні тренди формування суспільної думки, індивідуальної та суспільної свідомості, межі й детермінанти правової культури;

- відбувається позиціонування державою тих чи інших культурних заходів, подій, які мають загальнонаціональне значення. Причому такі події не повинні діаметрально відрізнятися від тих культурних заходів, які мають найбільший рівень споживання як культурного продукту, орієнтованого на отримання короткотермінового ефекту;

- створюється система стимулів і заохочень для діячів культури або для широкого загалу з метою інтенсифікації культурних процесів, створення нових напрямів мистецької діяльності, розширення формату для створення якісних культурних продуктів, що матимуть потенційне загальнонаціональне значення;

- запровадження м'яких захисних механізмів та обмежень у сфері культури. Як приклад можна навести Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», в якому визначаються певні ліміти та обмеження на використання мови та інших, у тому числі культурних продуктів, не україномовного походження, з метою зменшення негативного впливу на процеси відновлення самоідентифікації української нації.

Сутність дії окресленого механізму проявляється в тому, що держава не проголошує та не нав'язує ідеологічні сентенції, моду бажаної поведінки суспільству. Держава повинна лише формувати такі умови для розвитку культурної сфери, які здатні забезпечити закріплення в суспільній свідомості ідеологем

потрібних для розвитку національної ідеї та української національної ідентичності. Елемент м'якого впливу з боку держави на розвиток культурних процесів простежується, як раз у тих обмеженнях, які запроваджуються із принципу стимулюючої необхідності розвитку самобутності українського народу, зокрема за рахунок мови, масової культури, історичної пам'яті.

Держава має досить широкі можливості для ідеологізації суспільства таким чином, щоб рівень індивідуальної та суспільної свідомості дав змогу підтримувати необхідну якість національної самоідентичності. Останнє прямо впливає на стан національної безпеки, оскільки унеможливорює проникнення в соціум ідей деструктивного для української державності характеру, ворожого впливу інших країн з метою розхитування державної цілісності та суверенітету.

Ідеологічний компонент цього аспекту державного управління проявляється шляхом орієнтації споживача культурних продуктів на ті ціннісні детермінанти, які держава намагається запровадити як самоідентифікуючих ознак української національної самобутності або національної ідеї. Імпелементовані в таке культурно-інформаційне середовище ідеологеми мають акцентувати увагу суспільства на основні цінності української нації, історичні витоки формування національних культурних традицій, самобутність українського народу та незалежність України в тому числі в культурному аспекті від впливу будь-яких інших держав.

Державне управління в сфері культури завжди розглядатиметься як імперативний спосіб впливу держави на формування суспільної свідомості та системи цивілізаційних цінностей. Тому розглядаючи державне управління через мету відновлення самоідентичності Українського народу та формування такого рівня національної свідомості, який забезпечить протистояння будь-яким деструктивним зовнішнім впливам з метою розхитування української державності, слід зазначити таке:

- держава повинна і зобов'язана впливати на формування єдиної ідеології, ціннісними орієнтирами якої є продовження формування демократичного суспільства та правової держави;
- держава має широкі повноваження щодо формування та імпелементації в суспільну свідомість необхідних ідеологем через сферу культури засобами:

- управління державними закладами культури;
- створенням організаційно-правових засобів регулювання культурних процесів і захисту вітчизняної культури;

- стимулювання формування необхідного попиту на культурні продукти із необхідним ідеологічним забарвленням або такими характеристиками які формують необхідну якість індивідуальної та суспільної свідомості, правової культури тощо.

Держава повинна розглядати сферу культури як середовище запровадження власного масового продукту, який має ідеологічний зміст і такі споживчі якості, які забезпечать його просування в масовій культурі. При цьому держава не є стороннім регулятором або спостерігачем за розвитком сфери культури, навпаки, вона має бути активним учасником культурних процесів. Саме через створення культурного продукту, відновлення національної культурної спадщини підвищуватиметься ефективність державної політики та стійкість національних ідей.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#n175>
2. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#n8>
3. Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури — стратегії реформ: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.02.2016 № 119-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-%D1%80>

УДК 338.24+316.42:330.46

*Юрій Харазішвілі**

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА СТРАТЕГУВАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Запропонована методологія ідентифікації та розроблення стратегічних сценаріїв сталого розвитку з позицій безпеки, яка може бути застосована для різних сфер національної безпеки будь-якої країни, економічного району, регіону або виду діяльності при стратегічному плануванні на середньо- та довгострокову перспективу.

* Харазішвілі Юрій Михайлович — доктор економічних наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник, Інститут економіки промисловості НАН України, yuri_mh@ukr.net